

การพัฒนาห้องสมุด 3 ดี โรงเรียนบ้านนาชุมใหม่ นีรมิต
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2

Developing a 3 D's Library at Ban Nachummai Niramit School under the Office
Of Nakhon Phanom Primary Educational Service Area 2

นภลัย คำชนะ *

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วัฒนา สุวรรณไตรย์ **

ดร. สุรัตน์ ดวงชาต ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาของห้องสมุดโรงเรียนบ้านนาชุมใหม่ นีรมิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 2) หาแนวทางพัฒนาห้องสมุด 3 ดี โรงเรียนบ้านนาชุมใหม่ นีรมิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 3) ติดตามผลการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี โรงเรียนบ้านนาชุมใหม่ นีรมิต เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ประกอบด้วย กลุ่มผู้ร่วมวิจัย 3 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 37 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินสภาพและปัญหาของห้องสมุดโรงเรียนบ้านนาชุมใหม่ นีรมิต แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการดำเนินการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี และแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับผลการดำเนินการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพและปัญหาของห้องสมุดโรงเรียนบ้านนาชุมใหม่ นีรมิต มีดังนี้
  - 1.1 ด้านสภาพ พบว่า 1) หนังสือมีน้อย ไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระ ขาดหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ 2) ขาดสื่อและของเล่นที่ น่าสนใจ ทำให้นักเรียนไม่ชอบเข้าห้องสมุด 3) ห้องสมุดขาดการตกแต่งทำให้บรรยากาศไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ 4) ห้องสมุดมีสภาพเก่าโทรมไม่น่าเข้าใช้งาน
  - 1.2 ด้านปัญหาพบว่า 1) ห้องสมุดขาดการเอาใจใส่ดูแล 2) ห้องสมุดขาดงบประมาณในการปรับปรุงซ่อมแซม 3) ครูที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ไม่มีความรู้เรื่องห้องสมุดเท่าที่ควร 4) ครูต้องทำการสอน ไม่มีเวลาดูแลห้องสมุด เนื่องจากครุมีน้อย
2. แนวทางการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี โรงเรียนบ้านนาชุมใหม่ นีรมิต ในวงรอบที่ 1 ประกอบด้วย 3 แนวทาง คือ 1) ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ 2) การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ 3) การดำเนินการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี โดยพัฒนาใน 3 องค์ประกอบหลัก คือ ดี 1 หนังสือดี และสื่อการเรียนรู้ดี ดี 2 บรรยากาศ และสถานที่ดี ดี 3 บรรณารักษ์ และกิจกรรมดี 4) การนิเทศและติดตามผลการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี
3. ผลการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี โรงเรียนบ้านนาชุมใหม่ นีรมิต มีดังนี้

คำสำคัญ : การพัฒนาห้องสมุด 3 ดี

* ครูศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** กรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ดี 1 หนังสือดี และสื่อการเรียนรู้ดี มีหนังสือที่มีสารประโยชน์ สร้างสรรค์ปัญญา มีสาระถูกต้องตามหลักวิชาการ สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีปริมาณเพียงพอเหมาะสมตรงกับความต้องการของผู้เรียน ตลอดจนหนังสือส่งเสริมการอ่านที่ช่วยให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน

ดี 2 บรรยากาศ และสถานที่ดี ได้มีการทำสีผนังห้องและชั้นวางหนังสือใหม่ ซ่อมแซมชั้นวางที่ชำรุดทำให้มีชั้นวาง หนังสือเพิ่ม มีโต๊ะอ่านหนังสือ การจัดตกแต่งห้องสมุดที่เหมาะสมกับวัย โดยการตกแต่งให้มีสีสันที่สะดุดตา ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น บรรยากาศที่โปร่งสบาย อบอุ่นด้วยมิตรภาพ สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย ทำให้นักเรียนอยากเข้าใช้มากขึ้น

ดี 3 บรรณารักษ์ และกิจกรรมดี มีครูทำหน้าที่บรรณารักษ์ 1 คน เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในงานห้องสมุด มีอัตราค้ำน้ำใจดี มีจิตบริการ และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ช่วยงานห้องสมุดในรูปแบบบรรณารักษ์น้อย คอยแนะนำและช่วยเหลือผู้เข้าใช้บริการห้องสมุด ตลอดจนจัดเก็บหนังสือและทำความสะอาดห้องสมุดก่อนและหลังเปิดให้บริการ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและรักการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง การจัดหมวดหมู่หนังสือตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ เพื่ออำนวยความสะดวกให้นักเรียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตเพื่อเข้าถึงแหล่งข้อมูลอย่างกว้างขวาง ให้บริการยืม-คืน หนังสือหลังเลิกเรียนสำหรับนักเรียนที่ต้องการนำหนังสือกลับไปอ่านที่บ้าน ทำให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์มากขึ้น

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) investigate the conditions and problems Of Ban NachummaiNiramit School's library under the Office of Nakhon Phanom Primary Educational Service Area 2, 2) establish the guidelines for a 3 D's Library, and 3) Follow-up the development of the 3 D's Library. The target group consisted of three co-researchers and 37 informants. The research instruments were an assessment form of library conditions and problems, an interview form of a 3 D's library development and an interview form of the effects after a 3 D's library development.

The results were as follows:

1. The conditions and problems of library Ban NachummaiNiramit School revealed that:

1.1 In terms of the conditions, 1) the library had limited copies of books and materials, and the contents did not cover a wide range of the learning substance groups, 2) the students did not use library resources because there was limited provision of resources, for example no new interesting books, media and educational toys, 3) the library's atmosphere did not support learning environment, 4) the library was also old and was not physically attractive.

1.2 in terms of problems, 1) the library was not in good condition, 2) the library had limited budget to maintenance, 3) the librarian had no knowledge in library management, 4) the teacher in charge had teaching workload so they were not able to take a good care of the library

2. The guidelines for developing a 3 D's Library at Ban NachummaiNiramit School involved three activities: 1) a study visit to a successful model school, 2) a training workshop, 3) a development of 3 D's Library comprising three main components: D1 Good books and learning media, D2 good atmosphere and location, D3 : good librarians and activities, 4) supervision and monitoring

3. The effect of a 3 D's Library development at Ban NachummaiNirarnit School revealed that.

D 1 : good books and learning media. The library provided useful books containing intellectual creations, academic content and sources which were consistent with the school curriculum of all substance leaning groups.

D 2 : Good atmosphere and location. The activities for library facilities improvement involved repairing book shelves, painting the walls, providing reading tables, in addition, the clear, clean, colorful and eye-catching design of the library created appealing to the students and suited the students' ages. The activities were likely to attract more students to access library resources

D 3 : Good Librarians and activities. The teachers in charge gained knowledge and understanding in library management, and had good and service minded characteristics. The students from Prathom 6 also volunteered working in the library as young librarians who were responsible to provide service assistance to the library users, for example, putting books back on shelves, and cleaning the library before and after the service hours. The reading activity also provided to enhance the service, for example, small books creation, classification of books in relation to the eight learning substance groups. There activities facilitated easily access for information searching, the internet, and borrowing and returning books service. Therefore the students were able to take the borrowed books home which encouraged them to maintain reading habits and spent better useful recreations.

Keywords: 3 D's Library Developing.

ภูมิหลัง

ในขณะที่โลกมีความก้าวหน้าทางวิชาการแขนงต่างๆ อีกทั้งความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี การสื่อสารแบบไร้พรมแดน การศึกษาของไทยจึงต้องปรับเปลี่ยนมาตรฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพและการจัดการศึกษา ในทุกระดับ เพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคมโลกที่กำลังพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในมาตรา 49 บัญญัติไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกัน ในการ รับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย, 2550, หน้า 15)

ห้องสมุดโรงเรียน เป็นห้องสมุดที่จัดขึ้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา และประถมศึกษา โดยรวบรวมหนังสือ และวัสดุที่ให้ความรู้ทุกสาขาวิชาตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เป็นการปูพื้นฐานการใช้ห้องสมุดของนักเรียนในการ นำไปสู่การค้นคว้าที่หลากหลาย และเพื่อเป็นการส่งเสริมความรู้ให้เกิดความเจริญงอกงาม ทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ จิตใจ และสังคม (จิตภา มิเพชร, 2552, ไม่ปรากฏเลขหน้า) นอกจากนี้ห้องสมุดยังเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในมาตรา 8 ดังกล่าวข้างต้น และโครงการพัฒนาห้องสมุดในสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐาน ตามนโยบายห้องสมุด 3 ดี ภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง 2555 โดยกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนด นโยบายการพัฒนาห้องสมุดของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าของนักเรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนได้อย่างสมบูรณ์ โดยได้กำหนดแนวทางให้เป็น “ห้องสมุด 3 ดี” ที่เน้นการพัฒนาใน 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ หนังสือดี บรรยากาศดี บรรณารักษ์ดี ทั้งนี้เนื่องจาก ห้องสมุดในโรงเรียน ซึ่งเปรียบเสมือน

ชุมชนทรัพยากรปัญญา ห้องสมุดเป็นแหล่งรวมความรู้ทุกแขนงทุกศาสตร์ และห้องสมุดยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน ห้องสมุดจึงเปรียบเสมือนโลกใบใหญ่แห่งการเรียนรู้ เป็นแหล่งบันเทิง ประเทืองปัญญา สนองความต้องการของผู้ใช้ บรรณารักษ์เป็นมิตรกับผู้ใช้ วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ทันสมัย น่าสนใจ ใคร่เรียนรู้ สถานที่ และบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ มีหนังสือและสื่อหลากหลายประเภทอย่างเพียงพอ และตรงกับความต้องการ ดังนั้น ห้องสมุดจึงไม่ใช่เพียงห้องเก็บรวบรวมหนังสือ และสื่อจำนวนมากแล้ว ให้คนมานั่งอ่านหนังสืออยู่เฉยๆ อย่างเดียวอีกต่อไปแล้ว แต่ห้องสมุดต้องมีอะไรมากกว่านั้น เพราะห้องสมุดต้องตอบสนองความต้องการด้านการอ่าน และการเรียนรู้ของผู้ใช้บริการ ทั้งนักเรียน ครู ผู้บริหาร รวมทั้งผู้ปกครองและคนในชุมชนอีกด้วย ห้องสมุดนอกจากจะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญแล้ว ห้องสมุดยังส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะห้องสมุดต่างจากห้องเรียนตรงที่ห้องสมุดสามารถเข้าใช้บริการได้ทุกเพศทุกวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552-2553) ดังคำกล่าวของ (กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา, ม.ป.ป.) ได้ให้คำนิยามไว้ว่า “ห้องสมุดในดวงใจ ต้องสะดวก สบาย หลากหลาย มีสีสันและไม่ลับสนวนวนวาย”

ฉะนั้น ห้องสมุดโรงเรียนยุคใหม่ ที่เรียกว่าห้องสมุด 3 ดี ที่ประกอบด้วย หนังสือดี บรรณารักษ์ดี และบรรณารักษ์ดี จึงนับว่าเป็นหัวใจสำคัญต่อเยาวชนในการศึกษาหาความรู้ และความบันเทิงที่เหมาะสมกับวัย และวุฒิภาวะของนักเรียน ที่ต้องการอาหารเสริมทางสมอง และเนื่องจากห้องสมุดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ของคนในชุมชน และเป็นแหล่งที่เปิดโอกาสทางการเรียนรู้ให้แก่เยาวชนโดยเท่าเทียมกัน ดังนั้น การทำให้นักเรียนสนใจที่จะเข้ามาศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในห้องสมุดมากขึ้น ควรมีการเปลี่ยนแปลง กฎระเบียบให้เข้ากับสื่อวัสดุอุปกรณ์ใหม่ๆ เช่น นิติสารวัยรุ่น ซีดีรอม ดีวีดี วีดีโอ โดยให้เด็กเลือกค้น เน้นความต้องการของเด็กนักเรียนเป็นสำคัญ แต่สิ่งที่จะขาดไม่ได้ สำหรับห้องสมุดโรงเรียนในยุคใหม่ นั่นคือ บรรณารักษ์ผู้ให้บริการ ต้องเปลี่ยนบุคลิกภาพให้ดูสดใส สวยงาม ยิ้มแย้มแจ่มใส มีวิธีการประชาสัมพันธ์ เชิญชวนให้เด็กเข้ามาใช้บริการห้องสมุดโรงเรียนให้มากที่สุด เช่น มีการจัดกิจกรรม/มีเกม การละเล่นต่างๆ ให้เด็กรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน เมื่อนักเรียนเกิดความประทับใจกับห้องสมุดโรงเรียน เขาก็อยากเข้ามาใช้บริการของห้องสมุด เพื่อพัฒนาตัวเองด้านความคิด และเติบโตไปข้างหน้าอย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป (จิตาภา มีเพชร, 2552, ไม่ปรากฏเลขหน้า)

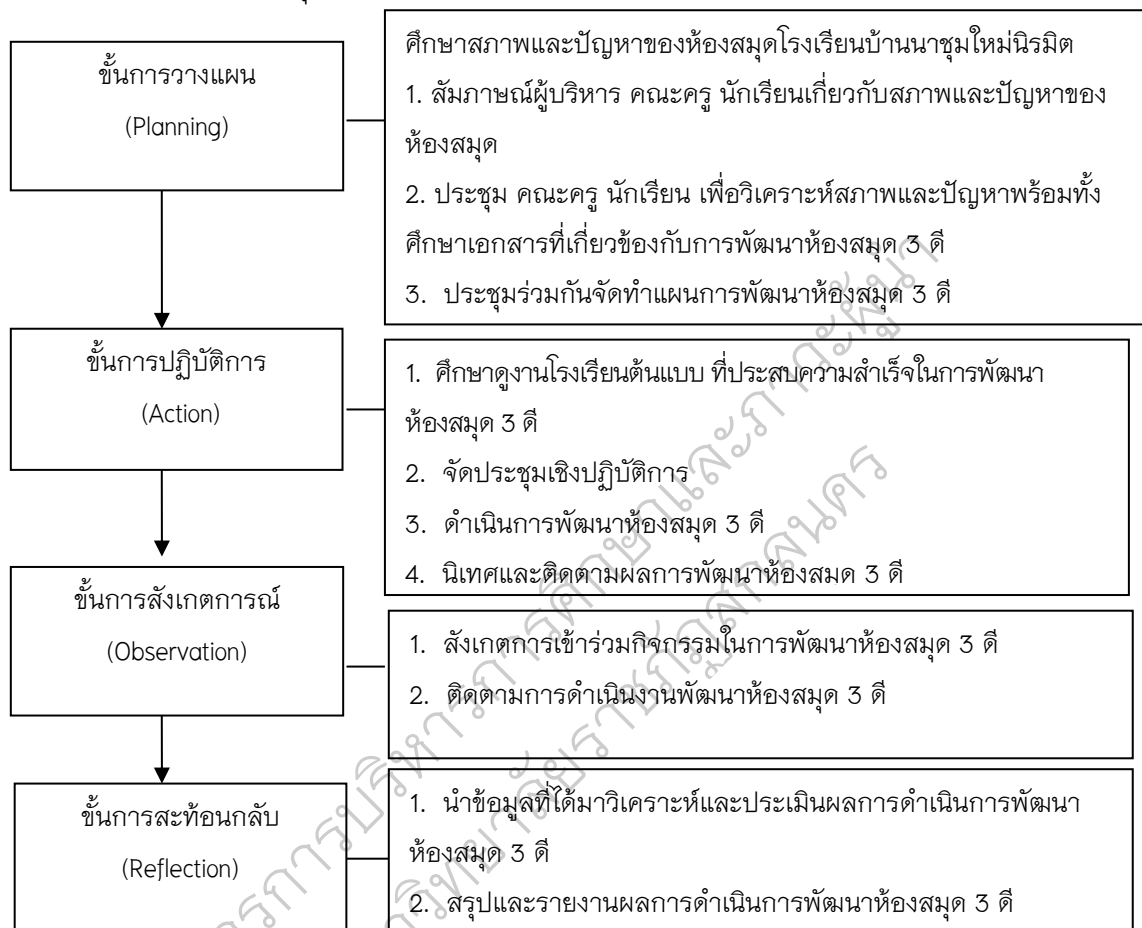
โรงเรียนบ้านนาชุมใหม่นิรมิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 เป็นโรงเรียนขนาดกลาง มีนักเรียนทั้งหมด 162 คน จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 – ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้จัดให้มี ห้อง 1 ห้อง ในอาคารไม้ชั้นเดียว ให้เป็นห้องสมุดโรงเรียน ซึ่งปัจจุบันมีสภาพที่ไม่เอื้อ ต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเท่าที่ควร เพราะสภาพห้องค่อนข้างเก่าโทรม วัสดุครุภัณฑ์ ที่ใช้ประกอบห้องสมุด เนื่องจากงบประมาณที่โรงเรียนได้จัดสรรให้ใช้ในกิจการห้องสมุด ไม่เพียงพอต่อการปรับปรุงพัฒนา อีกทั้งยังขาดแคลนหนังสือและสื่อต่างๆ ที่เพียงพอต่อการส่งเสริมการอ่าน

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบห้องสมุดโรงเรียน จึงมีความตระหนักถึงความสำคัญของการอ่าน และเห็นคุณประโยชน์ของห้องสมุด ซึ่งมีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้อย่างยิ่ง ทำให้ผู้วิจัย อยากมีส่วนร่วมในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้นักเรียนในโรงเรียน จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนบ้านนาชุมใหม่นิรมิต ให้เป็นห้องสมุด 3 ดี เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สมบูรณ์ และทันสมัย ได้มาตรฐาน และมีประสิทธิภาพ เอื้อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตามความสนใจของผู้เรียน และเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนรักการอ่าน และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน อีกทั้งยังเป็นห้องสมุดที่เอื้อประโยชน์ ต่อครูในโรงเรียน และโรงเรียนใกล้เคียง รวมถึงคนในชุมชนอีกด้วย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหา 2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาห้องสมุด 3 ดี 3. เพื่อติดตามผลการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี

กรอบแนวคิดของการวิจัย พอสรุปได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 การพัฒนาห้องสมุด 3 ดี การดำเนินปรับปรุง และการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการใช้ห้องสมุดที่เน้นมาตรฐานการพัฒนาห้องสมุดในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามนโยบายห้องสมุด 3 ดี ภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง 2555 มาตรฐานและตัวบ่งชี้ เพื่อการพัฒนาคุณภาพห้องสมุดโรงเรียน ดังนี้

ดี 1 หนังสือดี และสื่อการเรียนรู้ดี 1. จัดหา หนังสือ/สื่อการเรียนรู้ที่มีสาระถูกต้องตามหลักวิชาการ สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ 2. จัดหา หนังสือ/สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ หนังสือส่งเสริมการอ่านประเภทต่างๆ

ดี 2 บรรยากาศ และสถานที่ดี 1. มีการพัฒนาจัดห้องสมุดแนวใหม่ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพอาคารของโรงเรียน 2. ปรับปรุง ซ่อมแซม ตกแต่งห้องสมุดให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการอ่านและการเรียนรู้ และ

เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน 3. จัดป้ายนิเทศ มุมเพลิน มุมนิทาน มุมยิ้ม – คินหนังสือ มุมหนังสือพิมพ์ มุมหนังสือ แนะนำ มุมสืบค้น ฯลฯ ให้เป็นสัดส่วน สะดวกในการใช้งาน และไม่รบกวนผู้อื่น

ดี 3 บรรณารักษ์ และกิจกรรมดี 1. มีครูทำหน้าที่บรรณารักษ์ และนักเรียนช่วยงานห้องสมุดในรูปแบบบรรณารักษ์น้อย 2. จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและรักการเรียนรู้ คือ บันทึกรักการอ่าน 3. จัดสถานที่สภาพแวดล้อม และบรรยากาศห้องสมุดให้เอื้อต่อการ 4. จัดหมวดหมู่และทำรายการตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 5. ใช้อินเทอร์เน็ตช่วยในการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศ เพื่อความสะดวกและง่ายต่อการเข้าถึงแหล่งข้อมูลอย่างกว้างขวาง 6. จัดทำระเบียบ/ ตารางการใช้ห้องสมุดที่ชัดเจน 7. จัดบริการ แนะนำการใช้ห้องสมุดการยิ้ม-คิน และการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต 8. จัดกิจกรรมบันทึกการอ่านอย่างต่อเนื่อง

1.2 แนวทางการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี การศึกษาดูงาน การประชุมเชิงปฏิบัติการดำเนินการพัฒนาห้องสมุด การนิเทศและติดตามผล

2. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้ห้องสมุดในโรงเรียนบ้านนาชุมใหม่นิรมิตสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 รวมทั้งสิ้น 39 คน ประกอบด้วย

2.1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย รวม 3 คน ประกอบด้วย 2.1.1 ผู้วิจัย จำนวน 1 คน ซึ่งเป็นครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2.1.2 ผู้ร่วมวิจัย 2 คน ประกอบด้วย ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.2 ผู้ให้ข้อมูล รวม 37 คน ประกอบด้วย 2.2.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน n 2.2.2 ครูประจำชั้นอนุบาล 1-2, ประถมศึกษาปีที่ 1-3 2.2.3 นักเรียน 30 คน ชั้น ป.1-6 ชั้นละ 5 คน

2.3 ผู้นิเทศและติดตาม 2.3.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน 2.3.2 ศึกษาานิเทศก์ (สพป.นพ2) 1 คน

3. ขอบเขตด้านวิธีวิจัย (องอาจ นัยพัฒน์, 2551, หน้า 301-303) ประกอบด้วย ขั้นตอนการวางแผน (Planning) ขั้นตอนการปฏิบัติการ (Action) ขั้นตอนการสังเกตการณ์ (Observation) ขั้นตอนการสะท้อนกลับ (Reflection)

4. ระยะเวลาในการวิจัย ดำเนินการระหว่างเดือน พฤษภาคม 2556 –มกราคม 2557

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นแบบประเมินสภาพและปัญหาของห้องสมุดโรงเรียนบ้านนาชุมใหม่นิรมิต แบบ สัมภาษณ์เกี่ยวกับการดำเนินการพัฒนาห้องสมุด 3 ดีโรงเรียนบ้านนาชุมใหม่นิรมิต และแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับผลการดำเนินการพัฒนาห้องสมุด 3 ดีโรงเรียนบ้านนาชุมใหม่นิรมิต

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางและผลการดำเนินการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละแล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

2. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบประเมินสภาพและปัญหาการของห้องสมุดโรงเรียนบ้านนาชุมใหม่นิรมิต ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ทุกข้อคำถาม แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายจากค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ 1. ค่าร้อยละ (Percentage) 2. ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean)

3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สรุปผลการวิจัย

จากการพัฒนาห้องสมุดในโรงเรียนบ้านนาชุมใหม่นิรมิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครพนม เขต 2 สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. สภาพและปัญหาของห้องสมุดโรงเรียนบ้านนาชุมใหม่นิรมิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

1.1 สภาพของห้องสมุดโรงเรียนบ้านนาชุมใหม่นิรมิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครพนม เขต 2

จากการศึกษาสภาพของห้องสมุดโรงเรียนบ้านนาชุมใหม่นิรมิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า ห้องสมุดมีหนังสือน้อยไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระ ขาดหนังสือ ของเล่นและสื่อใหม่ๆ ที่น่าสนใจ อีกทั้งห้องสมุดยังเก่าทรอม ขาดการตกแต่งทำให้บรรยากาศไม่น่าเข้าใช้บริการ

1.2 ปัญหาของห้องสมุดโรงเรียนบ้านนาชุมใหม่นิรมิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครพนม เขต 2

จากการศึกษาปัญหาของห้องสมุดโรงเรียนบ้านนาชุมใหม่นิรมิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า ห้องสมุดขาดการเอาใจใส่ และขาดงบประมาณในการปรับปรุงซ่อมแซม ขาดครูประจำห้องสมุดเนื่องจากต้องทำการสอน อีกทั้งครูยังขาดความรู้ความเข้าใจการบริหารงานห้องสมุด

2. แนวทางการดำเนินการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี ของโรงเรียนบ้านนาชุมใหม่นิรมิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

แนวทางการดำเนินการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี ของโรงเรียนบ้านนาชุมใหม่นิรมิต พบว่า มี 4 แนวทางคือ 1) ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ ในการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี คือ โรงเรียนบ้านนาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 2) การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ 3) การดำเนินการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี ตามองค์ประกอบ 3 ดี ได้แก่ ดี 1 หนังสือดี และสื่อการเรียนรู้ดี ดี 2 บรรยากาศ และสถานที่ดี ดี 3 บรรณารักษ์ และกิจกรรมดี 4) การนิเทศและติดตามผล

3. ผลการดำเนินการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี ของโรงเรียนบ้านนาชุมใหม่นิรมิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

จากการดำเนินการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี โรงเรียนบ้านนาชุมใหม่นิรมิต มีดังนี้

3.1) ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ ในการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี ในโรงเรียนที่เปิดสอนระดับชั้นประถมศึกษา คือ โรงเรียนบ้านนาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 สรุปได้ว่า ในการศึกษาดูงานครั้งนี้ทำให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี มากขึ้น การซักถามทำให้ได้ความรู้ และได้ข้อสรุปที่สามารถนำไปใช้ ในการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี ของโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพ ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจขั้นต้นได้เห็นความหลากหลายของวิธีการ และนวัตกรรมที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาและการพัฒนาห้องสมุด

3.2) การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ สรุปได้ว่า ผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจ ในความหมายของการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี มีความกระตือรือร้นและตระหนักในภาระหน้าที่ในการที่จะร่วมกันพัฒนาห้องสมุด ให้เป็นห้องสมุด 3 ดี เพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาห้องสมุดในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.3) การดำเนินการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี ของโรงเรียนบ้านนาขุมใหม่นิรมิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 มีดังนี้

ดี 1 หนังสือดี และสื่อการเรียนรู้ดี

จากผลการดำเนินการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี ในด้าน ดี 1 หนังสือดี และสื่อการเรียนรู้ดี ทำให้มีหนังสือที่มีสารประโยชน์ สร้างสรรค์ปัญญา ตรงใจผู้อ่านและเนื้อหาที่ถูกต้องไม่มีพิษภัย มีสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีสาระถูกต้องตามหลักวิชาการ สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีปริมาณเพียงพอเหมาะสมตรงกับความต้องการของผู้เรียน ตลอดจนหนังสือส่งเสริมการอ่านประเภทต่างๆ ทำให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์มากขึ้น

ดี 2 บรรยากาศ และสถานที่ดี

จากผลการดำเนินการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี ในด้านดี 2 บรรยากาศ และสถานที่ดี การทาสีผนังห้องและชั้นวางหนังสือใหม่ ซ่อมแซมชั้นวางที่ชำรุด ทำให้มีชั้นวางหนังสือเพิ่ม มีโต๊ะอ่านหนังสือ การจัดตกแต่งห้องสมุดที่เหมาะสมกับวัย โดยการตกแต่งให้มีสีสันที่สะดุดตาเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน การจัดและตกแต่งมุมเพลิน มุมนิทาน มุมยิ้ม-คืนหนังสือ มุมหนังสือพิมพ์ มุมหนังสือแนะนำ มุมสืบค้นฯลฯ ที่เป็นสัดส่วน สะดวกต่อการเข้าถึงและสะดุดตา ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น ได้เห็นห้องสมุดที่มีสีสันสะดุดตา บรรยากาศที่โปร่งสบาย อบอุ่นด้วยมิตรภาพ สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย มีหนังสือใหม่ไว้ให้อ่าน ทำให้นักเรียนอยากเข้าใช้มากขึ้น

ดี 3 บรรณารักษ์ และกิจกรรมดี

จากผลการดำเนินการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี ในด้าน ดี 3 บรรณารักษ์ และกิจกรรมดี มีครูทำหน้าที่บรรณารักษ์ 1 คน เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในงานห้องสมุด มีอัธยาศัยน้ำใจดี มีจิตบริการ และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ช่วยงานห้องสมุดในรูปแบบบรรณารักษ์น้อย คอยแนะนำและช่วยเหลือ ผู้เข้าใช้บริการห้องสมุด ตลอดจนจัดเก็บหนังสือและทำความสะอาดห้องสมุดก่อนและหลังเปิดให้บริการ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและรักการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง เช่น กรบับที่รักการอ่าน ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ วันละคำ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการใช้ห้องสมุด ให้ครูผู้สอนร่วมมือกับบรรณารักษ์ในการวางแผนจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ ให้กับนักเรียนด้วยการเน้นวิธีการเรียนรู้ การค้นคว้าให้สอดคล้องกับความสามารถของแต่ละบุคคล การใช้สื่อและบริการต่างๆ ที่มีอยู่ในห้องสมุดให้เกิดประโยชน์มากที่สุด การจัดหมวดหมู่หนังสือตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ เพื่ออำนวยความสะดวกค้นหา และสะดวกต่อการจัดเก็บเข้าชั้นตามเดิม โดยใช้เทปกาวยึดติดสันหนังสือแทน แต่ละกลุ่มสาระ ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (สีแดง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สีเขียว) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (สีชมพู) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ (สีส้ม) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (สีม่วง) กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (สีฟ้า) กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา (สีเหลือง) กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (สีเทา) การให้บริการอินเทอร์เน็ตเพื่อช่วยในการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศเพื่อความสะดวกและง่ายต่อการเข้าถึงแหล่งข้อมูลอย่างกว้างขวาง จัดทำระเบียบ/ตารางการใช้ห้องสมุดที่ชัดเจน เพื่อให้เข้าใจตรงกัน และเสริมสร้างระเบียบวินัยแก่นักเรียนในการใช้ห้องสมุด การจัดบริการยิ้ม-คืน หนังสือหลังเลิกเรียนสำหรับนักเรียนที่ต้องการนำหนังสือกลับไปอ่านที่บ้าน ทำให้ห้องสมุดน่าเข้าใช้มากขึ้น นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์มากขึ้น

อภิปรายผล

จากการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาห้องสมุด 3 โรงเรียนบ้านนาชุมใหม่นิรมิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ปรากฏว่า ได้มีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องหลายๆ ฝ่าย คือ ผู้วิจัย ครูในโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน ตลอดจนผู้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ทำให้การวิจัยดำเนินไปได้ด้วยดี ซึ่งนำมาอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

2.1 สภาพและปัญหาของห้องสมุดโรงเรียนบ้านนาชุมใหม่นิรมิต สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

2.1.1 สภาพของห้องสมุดโรงเรียนบ้านนาชุมใหม่นิรมิต สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

จากการศึกษาสภาพของห้องสมุดโรงเรียนบ้านนาชุมใหม่นิรมิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า ห้องสมุดมีหนังสือน้อยไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระ ขาดหนังสือ ของเล่นและสื่อใหม่ๆ ที่น่าสนใจ อีกทั้งห้องสมุดยังเก่าทรอม ขาดการตกแต่งทำให้บรรยากาศไม่น่าเข้าใช้บริการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า หนังสือมีอายุการใช้งานหลายปี ทำให้หนังสือบางส่วนชำรุด ขาดหาย ของเล่นและสื่อยังเป็นแบบเก่า ไม่ได้จัดซื้อเพิ่มเติมให้ทันสมัยและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่เป็นปัจจุบัน อีกทั้งห้องสมุดยังเป็นอาคารไม้ไม่ได้ทาสีทำให้อายุการใช้งานสั้นลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทันใจ สายแหวว (2547, หน้า 94) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนบ้านโนนยาง กิ่งอำเภอน้ำซุน จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ในการบริหารจัดการห้องสมุดหนังสือห้องสมุดน้อย หนังสือเก่าชำรุด ผู้บริหารไม่กระตุ้นให้ครูนำนักเรียนไปใช้ห้องสมุด ห้องสมุดมีสภาพไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้ห้องสมุดไม่หลากหลาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของล้นทม ดวงเนตร (2551, หน้า 81-82) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาการดำเนินการห้องสมุดโรงเรียนบ้านยางซึ้ง อําเภอเขื่องใน จังหวัดอุตรธานี พบว่า การดำเนินงานห้องสมุดด้านการให้บริการ สภาพห้องสมุดไม่เอื้อต่อการให้บริการ ไม่สามารถชักจูงให้มีผู้มาใช้บริการ นักเรียนและครูไม่ชอบเข้าใช้ห้องสมุดและไม่ใช้ห้องสมุดให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า

2.1.2 ปัญหาของห้องสมุดโรงเรียนบ้านนาชุมใหม่นิรมิต สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

จากการศึกษาปัญหาของห้องสมุดโรงเรียนบ้านนาชุมใหม่นิรมิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า ห้องสมุดขาดการเอาใจใส่ และขาดงบประมาณในการปรับปรุงซ่อมแซม ขาดครูประจำห้องสมุดเนื่องจากต้องทำการสอน อีกทั้งครูยังขาดความรู้ความเข้าใจการบริหารงานห้องสมุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า งบประมาณที่ได้รับจัดสรรในการพัฒนาห้องสมุดมีน้อย ครูต้องรับผิดชอบงานสอนประจำชั้น ทำให้ไม่มีเวลาดูแลห้องสมุด ตลอดจนขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการห้องสมุดเนื่องจากไม่ใช่ครูบรรณารักษ์โดยตรง อีกทั้งยังไม่เคยได้รับการฝึกอบรมเรื่องการบริหารจัดการห้องสมุดมาก่อน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิญา สิปอ้อย (2547, หน้า 123) ได้ทำการศึกษาและปัจจัยที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจของผู้ใช้บริการห้องสมุดประชาชนสังกัดศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน จังหวัดอุตรธานี พบว่า ด้านบริการไม่มีการบริการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต อาจเป็นเพราะ ขาดงบประมาณ ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญ ด้านบุคลากร พบว่า บุคลากรน้อยไม่สามารถให้บริการอย่างรวดเร็ว อาจเป็นเพราะบรรณารักษ์ขาดความรู้เกี่ยวกับห้องสมุด บรรณารักษ์ทำหน้าที่หลายอย่าง และไม่สนใจบริการ ด้านสิ่งพิมพ์ พบว่า จัดหาได้ไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการการจัดเก็บสัปดาห์ไม่เป็นระเบียบ บรรณารักษ์ขาดความรู้ไม่สามารถแนะนำได้ และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของธนศักดิ์ ภูธา

(2547, หน้า 106) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการให้บริการห้องสมุดโรงเรียนเทศบาลบ้านหนองตาโพน มีตราภาพที่ 5 กองการศึกษาเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การปฏิบัติงานการให้บริการห้องสมุด เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ และคณะกรรมการห้องสมุดขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานให้บริการล่าช้า

2. แนวทางการดำเนินการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี ของโรงเรียนบ้านนาขุมใหม่นิรมิต สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า มี 4 แนวทางคือ 1) ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ ในการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี คือ โรงเรียนบ้านนาขุมใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 2) การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ทำให้ผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจ ในความหมายของการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี มีความ กระตือรือร้นกระฉับกระเฉง สนุกสนานมีความตระหนักในภาระหน้าที่ในการที่จะร่วมกันพัฒนาห้องสมุด ให้เป็นห้องสมุด 3 ดี 3) การดำเนินการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี โดยมีการพัฒนาอยู่ 3 ด้าน คือ ดี 1 หนังสือดี และสื่อการเรียนรู้ดี ดี 2 บรรยากาศ และสถานที่ดี ดี 3 บรรณารักษ์ และกิจกรรมดี 4) การนิเทศและติดตามผลการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี เพื่อประเมินผลจากการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชาญ คงรัมย์ (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การพัฒนาห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนบ้านหนองสมอประชาพัฒนา อำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถจัดกิจกรรมต่างๆ ตามกรอบที่กำหนดให้เมื่อพัฒนาครบ 2 วงรอบ ภายหลังได้รับการนิเทศแบบมีส่วนร่วม ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าสามารถปฏิบัติงานและมีความมั่นใจเพิ่มขึ้น ในการจัดกิจกรรมบรรลุตามกรอบการศึกษาค้นคว้า และสอดคล้องกับงานวิจัยของณรงค์ สายทอง (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนนางรองพิทยาคม อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านห้องสมุดโรงเรียนนางรองพิทยาคม โดยใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการนิเทศติดตาม ทำให้ได้ห้องสมุดที่มีระบบการบริหารจัดการที่ชัดเจน มีทรัพยากรสารสนเทศที่มีคุณภาพ และเพียงพอในการศึกษาค้นคว้า การจัดกิจกรรมสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน และให้การบริการอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของประพัฒน์ สุธรรมวงศ์ (2548, หน้า 105) ได้ศึกษา การพัฒนาการจัดการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 พบว่า นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม ส่งเสริมการอ่านมีความเข้าใจในการอ่านสูงขึ้น มีความกระตือรือร้น ในการเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้นเห็นความสำคัญ และความจำเป็นของการอ่าน จนสามารถส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนได้เป็นอย่างดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของปรัชญา ใจสะอาด และคณะ (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การศึกษาความต้องการ และแนวทางการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตของโรงเรียน ในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ความต้องการในอันดับแรก คือ การพัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบห้องสมุดโรงเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ ด้านการบริหารจัดการ และการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต รองลงมาคือ การสร้างความตระหนักให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานห้องสมุด

3. ผลการดำเนินการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี ของโรงเรียนบ้านนาขุมใหม่นิรมิต สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า

ดี 1 หนังสือดี และสื่อการเรียนรู้ดี มีหนังสือและสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีสาระถูกต้องตามหลักวิชาการ สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ตลอดจนหนังสือส่งเสริมการอ่านประเภทต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอนัญชัย จำนง นรินทรักษ์ (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การดำเนินงานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ส่งผลให้ผู้ร่วมศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ สามารถดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน โดยจัดทำฐานความรู้ มีทักษะกระบวนการ

ตามขั้นตอนเป็นผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจ ได้รับความรู้จากแหล่งเรียนรู้ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของประพัฒน์ สุธรรมวงศ์ (2548, หน้า 105) ได้ศึกษา การพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 พบว่า นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม ส่งเสริมการอ่าน มีความเข้าในการอ่านสูงขึ้น มีความกระตือรือร้น ในการเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น เห็นความสำคัญ และความจำเป็นของการอ่าน จนสามารถส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

ติ 2 บรรณารักษ์ และสถานที่ดี มีการทาสีผนังห้องและชั้นวางหนังสือใหม่ ซ่อมแซมชั้นวางที่ชำรุด มีชั้นวางหนังสือเพิ่ม มีโต๊ะอ่านหนังสือ มีการจัดตกแต่งห้องสมุดให้เหมาะสมกับวัยโดยให้มีสีสันสะดุดตาเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนอยากเข้าใช้ มีการจัดและตกแต่งมุมเพลิน มุมนิทาน มุมยิ้ม-คืนหนังสือ มุมหนังสือพิมพ์ มุมหนังสือแนะนำ มุมสืบค้นฯลฯ ให้เป็นสัดส่วน สะดวกต่อการเข้าถึงและสะดวกต่อนำเข้าใช้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัญวาน นาคสีสังข์ (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ภายใน ของโรงเรียนวัดโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่า บุคลากรมีการพัฒนาห้องสมุดให้มีบรรยากาศที่เอื้อ ต่อการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก จัดให้มีการติดตั้งระบบยืมคืนหนังสือ การค้นหาหนังสือ ทำให้ผู้ใช้บริการได้รับความสะดวกสบาย โดยมีผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทุกฝ่าย ให้การสนับสนุนมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริม และสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนได้ไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของณรงค์ สายทอง (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนนางรองพิทยาคม อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านห้องสมุดโรงเรียนนางรองพิทยาคม โดยใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการนิเทศติดตาม ทำให้ได้ห้องสมุดที่มีระบบการบริหารจัดการที่ชัดเจน มีทรัพยากรสารสนเทศที่มีคุณภาพ และเพียงพอ ในการศึกษา ค้นคว้า การจัดการกิจกรรมสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน และให้การบริการอย่างมีคุณภาพ

ติ 3 บรรณารักษ์ และกิจกรรมดี มีครูทำหน้าที่บรรณารักษ์ 1 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ช่วยงานห้องสมุดในรูปแบบบรรณารักษ์น้อย คอยแนะนำและช่วยเหลือผู้เข้าใช้บริการห้องสมุด ตลอดจนจัดเก็บหนังสือและทำความสะอาดห้องสมุดก่อนและหลังเปิดให้บริการมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และรักการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง เช่น บัณฑิตรักการอ่าน ภาษาไทยและภาษาอังกฤษวันละคำ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการใช้ห้องสมุด ให้ครูผู้สอนร่วมมือกับบรรณารักษ์ในการวางแผนจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้กับนักเรียนด้วยการเน้นวิธีการเรียนรู้ การค้นคว้าให้สอดคล้องกับความถนัด ความสามารถของแต่ละบุคคล การใช้สื่อและบริการต่างๆ ที่มีอยู่ในห้องสมุดให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ตลอดจนมีจัดหมวดหมู่หนังสือตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ เพื่อง่ายต่อการค้นคว้า และสะดวกต่อการจัดเก็บเข้าชั้นตามเดิม โดยใช้เทปกาวัลสีต่างๆ ติดสันหนังสือแทนแต่ละกลุ่มสาระ มีการให้บริการอินเทอร์เน็ตเพื่อช่วยในการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศ เพื่อความสะดวกและง่ายต่อการเข้าถึงแหล่งข้อมูลอย่างกว้างขวาง จัดทำระเบียบ/ ตารางการใช้ห้องสมุดที่ชัดเจน เพื่อให้เข้าใจตรงกัน และเสริมสร้างระเบียบวินัยแก่นักเรียนในการใช้ห้องสมุดร่วมกัน จัดบริการยิ้ม-คืน หนังสือหลังเลิกเรียน สำหรับนักเรียนที่ต้องการนำหนังสือกลับไปอ่านที่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริลักษณ์ ตรีทอง (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดตามโครงการห้องสมุด 3 ดี โรงเรียนบ้านขอนแก่น อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า การพัฒนา การดำเนินงานห้องสมุดตามโครงการห้องสมุด 3 ดี โรงเรียนบ้านขอนแก่น อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การประชุมแบบมีส่วนร่วม การประชุมเชิงปฏิบัติการ การระดมความคิดเห็น พบว่า นักเรียนเข้าใช้บริการห้องสมุดมากขึ้น เจ้าหน้าที่ห้องสมุดสามารถจัดหาหนังสือสำหรับห้องสมุดจัดหมวดหมู่และสามารถให้บริการแก่ผู้มารับบริการได้ แต่ยังมีปัญหาในการ

ให้บริการยืม-คืน อยู่บ้าง ที่ครูบรรณารักษ์ ไม่เข้าใจการแยกประเภทหนังสือให้ยืมออกไปได้หรือไม่ได้ มีความกังวลในการกำหนดวันสิ่งที่ตรงกับวันเสาร์ วันอาทิตย์ ซึ่งเป็นวันหยุด เนื่องจาก ต้องเสียค่าปรับกรณีหนังสือช้า ทำให้นักเรียนไม่อยากยืมหนังสือ และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติไม่เป็นไป ในแนวทางเดียวกัน เนื่องจากยังขาดประสบการณ์ในการดำเนินงาน จึงมีการพัฒนาอีกครั้งในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การประชุมแบบมีส่วนร่วมเพื่อวางแผนปฏิบัติ ในการให้บริการยืม-คืน ให้เป็นไปในแนวเดียวกัน โดยเจ้าหน้าที่ห้องสมุดและผู้มารับบริการได้เสนอแนวคิดให้ทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ห้องสมุดและผู้มาใช้บริการ ว่าการคำนวณค่าปรับของโปรแกรมก็คงไว้ อย่างเดิม แล้วบันทึกว่าไม่เก็บค่าปรับเนื่องจาก ตรงกับวันหยุด เจ้าหน้าที่ไม่ต้องเก็บเงินค่าปรับในกรณีที่วันครบกำหนดตรงวันเสาร์ วันอาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ พบว่า ทุกฝ่ายยินดีปฏิบัติตามมติที่ประชุมเป็นระเบียบ ปฏิบัติในแนวเดียวกัน นักเรียนใช้บริการยืม-คืนหนังสือจากห้องสมุดโรงเรียนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 ควรใช้กิจกรรมที่หลากหลายในการส่งเสริมการอ่านให้นักเรียนเข้ามาใช้บริการห้องสมุด เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการอ่านมากขึ้น
- 1.2 ควรพัฒนาห้องสมุดให้เป็นสถานที่ที่น่าสนใจ มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเข้าใช้บริการ และเป็นแหล่งความรู้ที่ให้บริการสารสนเทศทางอิเล็กทรอนิกส์หรือผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
- 1.3 ควรมีการพัฒนาบุคลากรทุกคนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี
- 1.4 ควรจัดให้มีครูที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์เพื่อบริหารจัดการห้องสมุด
- 1.5 ควรจัดหาหนังสือที่ใหม่ ครบคลุมทุกกลุ่มสาระ หลากหลายและน่าสนใจให้เหมาะสมและเพียงพอแก่นักเรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียน
- 2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาห้องสมุดของโรงเรียน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน
- 2.3 ควรมีการศึกษาและพัฒนาครู ให้ดำเนินการจัดกิจกรรมโดยการใช้กระบวนการกลุ่ม และสามารถบูรณาการร่วมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น
- 2.4 ควรทำการวิจัยเฉพาะด้านเพื่อหาแนวทาง ในการพัฒนาห้องสมุดเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552-2553). การพัฒนาห้องสมุดในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามนโยบายห้องสมุด 3 ดี ภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง 2555". เข้าถึงได้จาก <http://www.library.cmu.ac.th/.../การพัฒนาห้องสมุดนโยบายห้องสมุด 3 ดี-สพฐ>.
- กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา. (2552). การดำเนินโครงการห้องสมุด 3 ดี. กรุงเทพฯ : ครูสภา.
- กั๊ววาน นาคสีสังข์. (2549). การบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการพัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ภายในของโรงเรียนวัดโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครปฐม : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- จิตาภา มิเพชร. (2552). ห้องสมุดโรงเรียนยุคใหม่. วารสารการศึกษาไทย, 6(6).
- ปรัชญา ใจสะอาด และคณะ. (2548). การวิจัยเพื่อศึกษาความต้องการและแนวทางการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตของโรงเรียนในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ค.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ไพบูลย์ คำจริง. (2549). การบริหารงานห้องสมุดมีชีวิตโรงเรียนขนาดเล็กต้นแบบการจัดกิจกรรมห้องสมุดมีชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. เพชรบูรณ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2550). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 124 ตอนที่ 47 ก. หน้า 15. 24 สิงหาคม 2550.
- ศิริลักษณ์ ตรทอง. (2553). การพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดตามโครงการห้องสมุด 3 ดี โรงเรียนบ้านขอนแก่น อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.